

Кулинич М. Б.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування
Матвійчук І. О.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування,
Волинський національний університет імені Лесі Українки

ЗМІНА МЕТОДИЧНИХ ОСНОВ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Світова цифровізація охоплює всі сфери діяльності суспільства, у тому числі і економічні системи на мікро- і макрорівнях. Уся інформація, яка генерується господарюючим суб'єктом, потребує обліково-аналітичного опрацювання і інтерпретації. А це неможливо без автоматизації облікової і аналітичної системи. В умовах розвитку цифрової економіки піддаються значним змінам і об'єкти обліку і аналізу, методичні підходи у вивченні цих об'єктів. Це пов'язано із зростанням кількості показників, що характеризують не тільки економічну сторону бізнесу, а й соціальну, екологічну відповідальність, системність і якість корпоративного управління, наявність нефінансових об'єктів, таких як: організаційний, людський, інноваційний, репутаційний капітали, які забезпечують базу для створення вартості.

Бухгалтерський облік, поряд з фінансовим аналізом і аудитом виступають одними з найбільш вдалих сфер впровадження технології блокчейн, що потребує внесення змін і коригувань в систему нормативно-правового регулювання, інформаційного забезпечення, кадрових перестановок. Перехід до повної цифровізації в першу чергу зумовлює необхідність підготовки кваліфікованих кадрів, а також впровадження самих інформаційно-комунікаційних технологій, у тому числі підготовку необхідного обладнання.

Слід виокремити напрями впровадження цифрових технологій у бухгалтерському обліку [1]:

1. Зміна системи бухгалтерського обліку в організаціях. Розробка облікової політики в організаціях різного типу.

2. Використання цифрового активу як інноваційного об'єкту бухгалтерського обліку. Цифрові активи виступають одним з видів нематеріальних активів, що пов'язано з урахуванням інформації про об'єкти, які не мають матеріально – речової форми (франшиза, лояльність клієнтів, тощо), їх можна розглядати як цифрові активи, але при цьому вони часто не є обліковими об'єктами, і крім того, виникає проблема оцінки їх вартості.

3. Ряд питань пов'язаний і з інтелектуальним капіталом, а саме з його урахуванням і оцінкою його вартості.

Сучасна бізнес-аналітика, яка орієнтується на зміни бізнес-моделей та вимоги стейкхолдерів, характеризується наступними тенденціями [2]:

- Включення в бізнес-аналіз алгоритмів стратегічного аналізу, в тому числі алгоритмів аналізу конкурентного становища компанії на основі стратегічного

підходу, оцінки ризиків і погроз. Для цих цілей можуть використовуватися, окрема, методи спресе-аналізу, бенчмаркінг, інші методи стратегічного аналізу.

- Зміна складу критеріїв оцінки бізнесу: на зміну оцінці бізнесу через показники фінансової ефективності, а в подальшому фундаментальної та ринкової вартості використовують критерії, що відображають ступінь задоволення інтересів широкого кола стейкхолдерів, а не тільки постачальників фінансового капіталу. У зв'язку з цим виникає необхідність оцінювати вартість компанії в рамках стейкхолдерського підходу до аналізу.

- Нові тенденції в оцінці факторів підвищення ефективності компанії. Одним з ключових критеріїв успішності бізнесу становить його здатність генерувати інновації. Відбувається формування нових ринків, при цьому конкурують не товари і технології, а системи управління, що спираються на цифрові платформи. Ключовими критеріями оцінки успішності компаній стають показники оновлення бізнесу в усіх аспектах, індикатори цифровізації компанії, показники динаміки її розвитку та ефективності інвестиційної діяльності.

- Зміна складу аналітичних фінансових показників у зв'язку зі зміною достовірності і значущості показників фінансової звітності. Це пов'язано зі зміною структури активів і витрат компанії, зниженням надійності показників активів і прибутку у зв'язку зі збільшенням у їх складі нематеріальних компонентів. Таким чином, ключові фінансові показники традиційного аналізу - прибуток і капітал - перестають бути основою оцінки бізнесу внаслідок волатильності та ненадійності їх оцінки.

- Зниження значимості аналізу виробничого капіталу, а саме основних засобів і запасів, оскільки їх питома вага в складі активів і роль у створенні вартості неухильно знижується. Гострою необхідністю є аналіз нефінансових видів капіталу, що є ключовими компонентами утвореної бізнесом вартості.

Таким чином, вказані особливості визначають нові риси сучасного обліку і аналітики, зокрема:

- прогностичний характер, що базується на оцінці зовнішнього середовища, конкурентного положення компанії та моделюванні майбутнього розвитку бізнесу;

- орієнтованість на стейкхолдерський підхід, що передбачає оцінку задоволеності стейкхолдерів;

- використання в якості основних фінансових баз грошових потоків, виручки, зобов'язань, оборотного капіталу, оскільки саме вони стають найбільш достовірними фінансовими показниками діяльності компанії.

Література

1. Приображенская В. В. Влияние цифровой экономики на развитие компетенций в области бухгалтерского учета. Финансовый журнал. 2019. № 5. С. 50–63. DOI: 10.31107/2075-1990-2019-5-50-63 <http://oaji.net/articles/2020/8467-1595189921.pdf>

2. Когденко В.Г. Методика финансового анализа компаний цифровой экономики. Учет. Анализ. Аудит. 2018;5(3):94-109. DOI: 10.26794/2408-9303-2018-5-3-94-109